

13 Досмагамбетова Г.И., Жексембекова В.А. Роль региональных органов власти в процессе обеспечения устойчивого развития территории. //Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Социологические и политические науки». -2016 г. - №3(55). – 33стр.

References:

- 1 Turovskij R.F. Politicheskaya regionalistika. /Ucheb. posobie dlya studentov vuzov, obuchayu-shchihsya po napravleniyu podgot. "Politologiya". - M.: Izd. dom GU VSHE, 2006. - 787str, 28 str.
- 2 Granberg A.G. Osnovy regional'noj ekonomiki. /Uchebnik dlya vuzov. - Vysshaya shkola ekonomiki. - 4-e izd. - M.: Izd. dom GU VSHE, 2004. – 495 str, -105 str.
- 3 Gagarina G.YU. Regional'naya ekonomicheskaya integraciya: usloviya i faktory prostranstvennogo razvitiya. //Monografiya. - M.: MAKS Press, 2012. -155 str. -87 str.
- 4 Sal'zhanova Z.A., ZHajlauov E.B., Gelashvili N.N. Ocenka rezul'tativnosti regional'noj politiki Respubliki Kazahstan. //Sayasat. – 2017. -№7 – 4 str.
- 5 Vasin S. M. Disbalans social'nogo i ekonomicheskogo razvitiya regiona: voprosy izmereniya i problema protivorechiya. // Regional'naya ekonomika: teoriya i praktika. - 2013. - № 19. - 38-45 str.
- 6 SHvecov A.N. Sovershenstvovanie regional'noj politiki: koncepcii i praktika. - M.: Krasand, -2010. - 320 str. -65 str.
- 7 Gavrilov A.I. Regional'naya ekonomika i upravlenie. -M.: Yuniti-Dana, -2002. -239 str. -32 s.
- 8 Kenzheguzin M.B. Regional'naya politika Respubliki Kazahstan: ekonomicheskij mekhanizm realizacii. –A.: -1998. -94 str.
- 9 Gur'yanova L.S. Modelirovanie sbalansirovannogo social'no-ekonomicheskogo razvitiya regionov. //Monografiya. -Berdyansk: FOP Tkachuk O.V., -2013. - 406 str. -135 str.
- 10 Larina N.I. Mirovoj opyt regional'noj politiki. -M.: Norma, -2006. -315 str. -22 str.
- 11 Boev, V.YU. Effektivnyj mekhanizm formirovaniya sistemy prioritetov ustojchivogo razvitiya proizvodstvennoj sfery regionov. // Vestnik Rossijskogo ekonomicheskogo universiteta im. G.V. Plekhanova. - 2017.- № 5 (95). -140 str.
- 12 Bakumenko, V.D. Mekhanizmy vyravnivaniya asimmetrii regional'nogo razvitiya v usloviyah globalizacii. // Publichnoe upravlenie. -2008. -18 str.
- 13 Dosmagambetova G.I., ZHeksembekova V.A. Rol' regional'nyh organov vlasti v processe obespecheniya ustojchivogo razvitiya territorii. //Vestnik KazNPU im. Abaya, seriya «Sociologicheskie i politicheskie nauki». -2016 g. - №3(55). – 33str.

FTAMP 04.21.61

<https://doi.org/10.51889/2020-4.1728-8940.25>

Э.С.Слямова*

әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Қазақстан, Алматы қ., e-mail: elmira_slyamova@mail.ru

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДАҒЫ ЗИЯТКЕРЛІК КАПИТАЛДЫ БАҒАЛАУДЫҢ ТЕҢГЕРІМДІ КӨРСЕТКІШТЕР ЖҮЙЕСІ

Аңдатпа

Мақаланың мақсаты: теңгерімді көрсеткіштер жүйесі- университеттердің қызметін бағалаудың пайдалы құралы ретінде көрсету. Университеттер өз мақсаттарына жету үшін стратегиялық жоспарлар құрады. Алайда, егер қажетті ресурстар болмаса, бұл жоспарлар сәтсіз болуы мүмкін. Кез - келген университеттегі ең құнды ресурстар-бұл оқытушылар мен қызметкерлердің тәжірибесі және оның зияткерлік капиталы. Сондықтан, егер университет осы құнды ресурстарды тиімді бағалап, оларды басқарса, ол өз мақсаттарына жету үшін стратегияларды ұтымды құрып, қолдана алады. Бұл мақалада университеттегі зияткерлік капиталды тиімді бағалаудың теңгерімді көрсеткіштер жүйесі әдісі қарастырылған. Соңғы уақыттарда жоғары оқу орындарының есептерінің ашықтығы мен олардың көрсететін қызметтерінің нәтижелерін бағалау қиынға соғып отырғаны анық. Кез-келген

жоғары оқу орындары неғұрлым бәсекеге қабілетті болуы үшін соғұрылым әрекетшіл және өз қызметінің тиімділігін бағалай алуы тиіс.

Түйін сөздер: зияткерлік капитал, университет, теңгерімді көрсеткіштер жүйесі, зерттеу университеті, зияткерлік капиталды бағалау

*E.S.Slyamova**

*Al-Farabi Kazakh National University,
Kazakhstan, Almaty, e-mail: elmira_slyamova@mail.ru*

BALANCED SCORECARD FOR EVALUATING INTELLECTUAL CAPITAL IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract

Purpose of the article: to show the balanced scorecard as a useful tool for assessing the activities of universities. Universities make strategic plans to achieve their goals. However, these plans can fail if the required resources are not available. The most valuable resources at any university are the experience of faculty and staff and its intellectual capital. Therefore, if a university effectively evaluates and manages these valuable resources, it can rationally design and use strategies to achieve its goals. This article discusses the balanced scorecard method as an effective method for assessing intellectual capital in a university. It is obvious that in recent years, the openness of the reports of universities and the assessment of the results of their services has become increasingly difficult. Universities must become more entrepreneurial and measure their performance in order to be more competitive.

Key words: intellectual capital, university, balanced scorecard, research university, evaluating of intellectual capital

*Э.С.Слямова**

*Казахский Национальный университет имени аль-Фараби
Казахстан, г. Алматы, e-mail: elmira_slyamova@mail.ru*

СБАЛАНСИРОВАННАЯ СИСТЕМА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ОЦЕНКИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Аннотация

Цель статьи: показать систему сбалансированных показателей как полезный инструмент оценки деятельности вузов. Университеты строят стратегические планы для достижения своих целей. Однако эти планы могут потерпеть неудачу, если не будет необходимых ресурсов. Наиболее ценными ресурсами в любом университете являются опыт преподавателей и сотрудников и его интеллектуальный капитал. Поэтому, если университет эффективно оценивает эти ценные ресурсы и управляет ими, он может рационально разрабатывать и использовать стратегии для достижения своих целей. В данной статье рассмотрен метод сбалансированной системы показателей как эффективный метод оценки интеллектуального капитала в вузе. Очевидно, что в последнее время открытость отчетов вузов и оценка результатов их услуг становится все труднее. Вузы должны стать более предприимчивыми и оценивать эффективность своей деятельности, чтобы быть более конкурентоспособными.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, университет, сбалансированная система показателей, исследовательский университет, оценка интеллектуального капитала

Кіріспе.

Әлемдегі барлық университеттер қоғамның дамуына тікелей жауапты. Себебі университеттен сапалы білім алып шыққан тұлғалар әр мемлекеттің келешегінің жарқын өмір сүруіне ат салысатын маман иелері. Өз болашағын ойлайтын университеттер білім алушылар мен қатар еңбек нарығының талаптары мен қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін тиімді академиялық бағдарламаларды әзірлеуге

мейлінше назар аударулары тиіс. Академиялық бағдарламалардың сапасын арттыру даму мен өзгерістердің қажетті деңгейін басқара алатын білікті оқытушылар ғана нәтижелі түрде қол жеткізе алады.

Университетке қоғам дамуындағы өз міндеттерін орындауға мүмкіндік беретін маңызды элементтер оның адами ресурстары (адами капитал) болып табылады. Адами капитал университеттің даму стратегиялары мен саяси құжаттарын даярлауда, іске асыруда және дамытуда маңызды рөл атқарады. Білім университеттер үшін білім өнімдерімен айналысатын ұйымдар ретінде маңызды активке айналды. Осылайша, әртүрлі ғылыми зерттеушілер мен экономика саласындағы мамандар университет стратегиясына жаңаша көзқарас қалыптастырды, онда жалпы қабылданған бәсекеге қабілетті күштерге емес, қорларды пайдалану тиімділігіне ерекше назар аударылды. Қорларға негізделген болашақ университетке бірегей қорларды, мүмкіндіктер мен қабілеттерді алу, кеңейту және дамыту арқылы олардың тиімділігін арттыру үшін қызмет етеді. Қорларға негізделген болашақ университеттік активтерді тиімді пайдалану стратегиясына баса назар аударады. Университеттің құнды активтерінің бірі зияткерлік капитал болып табылады, ол университеттің тиімді қызметінің негізгі көзі болып саналады [1].

Негізгі бөлім.

Жоғары оқу орындарындағы зияткерлік капиталды бағалау жоғары оқу орындарының жұмыс сапасын жақсартуға ықпал ететін негізгі көрсеткіштерді жақсы танып білуге, сонымен қатар, бұл қорларды жақсырақ, пайдалырақ етіп бөлуге, стратегиялар мен алға қойылған мақсаттарға нақты және жылдамырақ қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бұл университеттегі білім алушылардың саны мен сапасын арттыруға және оларды қоғам мен еңбек нарығына қажетті маман ретінде оқытып, тәрбиелейтін оқытушыларды көбірек жұмысқа алуына себеп болады. Зияткерлік капиталдың тиімділігін арттыру арқылы білім берумен қатар университетте жүргізілетін ғылыми-зерттеу жұмыстарының сапасы мен оларды қаржыландыру көлемінің өсуіне, жарияланым санын арттыруға, әртүрлі отандық немесе халықаралық рейтингтерде жоғары дәрежеге жетуге болады.

Бұл мақалада Теңгерімді көрсеткіштер жүйесі (ТКЖ) негізінде академиялық ұйымдардағы зияткерлік капиталды бағалау қарастырылған. Теңгерімді көрсеткіштер жүйесі 1992 жылы Каплан мен Нортон бастаған тиімділікті бағалау құралдарының бірі болып табылады. Бұл құрал материалдық және материалдық емес ресурстарды теңдестіру идеясына негізделген, университеттегі материалдық ресурстарға қаржылық ресурстар жатады, ал материалдық емес ресурстарға клиент көзқарасы, ішкі саяси бизнес процесінің болашағы және оқу мен даму болашақтары жатады. Сондықтан университеттің ұзақ мерзімді тиімділігін бағалау барысында Теңгерімді көрсеткіштер жүйесіне сәйкес төрт перспективаны ескеру қажет. Зияткерлік капиталды көрсететін үш перспектива-бұл клиенттердің болашағы, ішкі бизнес-процестердің болашағы және оқыту мен даму. Бұл перспективалар қаржылық нәтижелерге әкелетін зияткерлік капитал көрсеткіштеріне негізделген университеттің құндылығын тудырады. Кез келген университеттің бірнеше негізгі және маңызды функциялары бар: білім беру жүйесін құру, білім алу және білім беру. Университеттің зияткерлік капиталын анықтау және бағалау қабілеті оны бөлу мен дамытудың, сондай-ақ оны тиімді басқаруды институцияландыру тәсілі болып табылады. Университеттің өзгеріп жатқан қажеттіліктеріне жауап беру үшін стратегиялық зияткерлік капиталды анықтау және басқару университеттің бәсекелестік артықшылығын қолдаудың немесе жақсартудың маңызды әдісі болып табылады. Сондықтан университеттер талантты оқытушылар, қызметкерлер мен студенттерді тарту үшін бәсекеге түседі. Cullen, Joyce, Hassall, және Broadbent [2] тек тиімділікті бақылау үшін ғана емес, басқарудың маңыздылығын арттыру үшін оқу орындарында Теңгерімді көрсеткіштер жүйесін қолдануды ұсынды. Sutherland [3] Оңтүстік Калифорния университеті өзінің академиялық бағдарламасы мен жоспарлау процесін бағалау үшін Теңгерімді көрсеткіштер жүйесіне жақындағанын хабарлады. Сонымен қатар, Chang and Chow [4] 69 бухгалтерлік бөлім басшыларының сауалнамасындағы жауаптар Теңгерімді көрсеткіштер жүйесінің қолданылуын және бухгалтерлік бағдарламалар үшін артықшылықтары бар екендігін растағаны жайлы айтты. Жоғары оқу орындары өздерінің кірістерін болашақ зияткерлік активтерді табуға бағытталған зерттеулер мен әзірлемелерге бағыттайды. Сондықтан университеттер «үздік және білікті адам ресурстарын» тарту және ұстап тұру жолдарын іздестіреді және инновацияларды ынталандыру және жаңа әзірлемелерді құру үшін оларды басқарудың тиімді стратегияларын қабылдайды. Жоғарыда келтірілген түсіндірулер мен зерттеулерге сәйкес зияткерлік капиталдың көрсеткіштері университеттің кадрлық ресурстарының сапасын (оқытушылар мен қызметкерлердің құзыреті мен дағдылары, сондай-ақ студенттердің қабілеттері) өлшеу және басқару,

университеттің стратегиясы мен мақсаттарының тиімділігі мен оқытылуы үшін анықталуы және мүдделі тараптармен қарым - қатынастармен байланысты көрсеткіштер (үкімет, өнеркәсіп, ата-аналар, акционерлер және т.б.) анықталуы керек.

Ең алғаш «зияткерлік капитал» түсінігін шетелдік инвесторлар Н.Кронфилд және А.Рок 1958 жылы пайдаланса, ал америкалық экономист Дж.К.Гелбрейт 1969 жылы ғылыми қоғамдастыққа енгізді [5]. Зияткерлік капиталды ұйымның қазіргі және болашақ жетістіктеріне тікелей әсер ететін және басқа ұйымдармен салыстырғанда оның рейтингін анықтайтын білім, дағды, тәжірибе мен ақпараттан тұратын факторлар ретінде анықтауға болады [6].

Карлан и Norton ұйымдарға жетекші индикаторлар немесе қаржылық нәтижелерді болжаушылар ретінде пайдалану үшін кешенді шаралар жиынтығын жасауды ұсынды [7]. Олар төрт аспектке негізделген шараларды әзірлеуді ұсынды:

1. Қаржылық перспектива. «Ұйым өз акционерлері үшін қандай болуы керек?» сұрағына жауап берулері қажет.

2. Клиенттің болашағы. «Ұйым өз клиенттеріне қалай көрінуі керек?» сұрағына жауап берулері қажет.

3. Ішкі бизнес-процестердің перспективасы. «Ұйым қандай процестерде жетістікке жетуі керек?» сұрағына жауап берулері қажет.

4. Оқыту және өсу перспективасы. «Ұйым өзінің өзгеру және жақсару қабілетін қалай сақтай алады?» сұрағына жауап берулері қажет.

Бұл төрт дәстүрлі көзқарас университеттердегі BSC-ге қатысты әртүрлі зерттеулерде қолданылды. Кейбір жағдайларда перспективаларды ұсынудың атауы мен тәртібінде шамалы айырмашылықтар болды. Көптеген зерттеулер сонымен қатар университеттердің белгілі бір контекстінде өлшеу перспективаларының модификацияланған нұсқасын ұсынады, әсіресе дәстүрлі перспективаларға қаржылық емес өлшемдер қосылады, мысалы, қауымдастық қатысуы, инновация, стратегиялық серіктестік және университеттер үшін маңызды ғылыми зерттеулердің алдыңғы қатарлы тәжірибесі. Соңғы зерттеулердің бірі тұрақты даму тұжырымдамасының төрт аспектісі болып табылатын оқыту мен өсудің, ішкі операциялардың, мүдделі тараптардың және тұрақтылықтың модификацияланған ТКЖ моделін ұсыған.

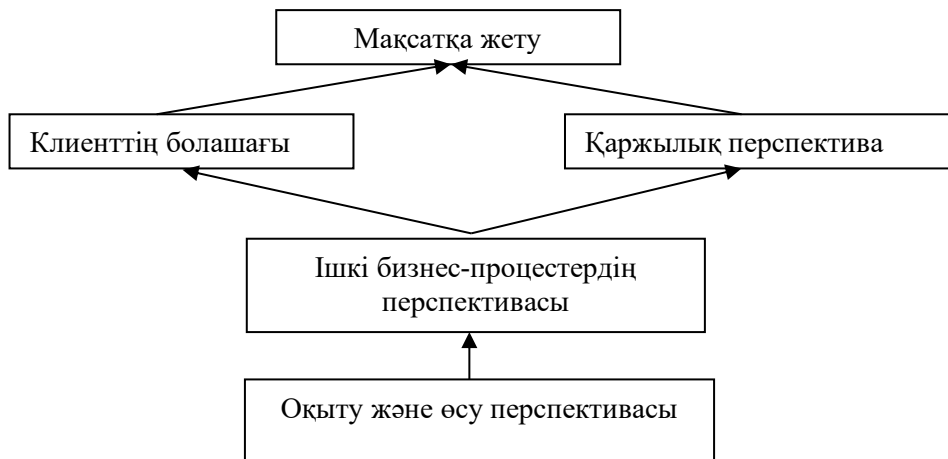
Тиімді ТКЖ үшін маңызды фактор-барлық шараларды төрт аспект бойынша ұйымның көзқарасы мен стратегиялық мақсаттарымен үйлестіру. ТКЖ менеджерлерге қысқа мерзімді қаржылық нәтижелерді бақылауға мүмкіндік береді, сонымен бірге болашақ қаржылық көрсеткіштердің өсуіне ықпал ететін материалдық емес активтерді құру және сатып алудағы прогресті бақылайды [9]. Осылайша, ТКЖ менеджерлерге өз стратегияларының орындалуын бақылауға, түзетуге және оларға түбегейлі өзгерістер енгізуге мүмкіндік береді. Көрсеткіштердің теңдестірілген жүйесі инновациялар мен оқытуды өлшеуге баса назар аударады: патенттер, жаңа өнімдер (ғылыми ортадағы жарияланымдарға әкелуі мүмкін). Өлшеудің бұл аспектілері жоғары оқу орындарындағы зияткерлік капитал өлшемінің келесі элементтеріне сәйкес келеді:

1. Ноу-хау, авторлық құқық, патенттер және әртүрлі дизайн құқықтарын қамтитын зияткерлік меншік активтері.

2. Адамға бағытталған активтерге шығармашылық қабілеттер мен мәселелерді шешу қабілеті, ұйым қызметкерлері енгізген көшбасшылық, кәсіпкерлік және басқару дағдылары кіреді.

3. Инфрақұрылымдық активтер-бұл ұйымның ұзақ мерзімді перспективада тиімді жұмыс істеуіне мүмкіндік беретін технологиялар, әдістемелер мен процестер.

Ұйымдардағы индикаторлар жүйесінің маңызды аспектісі стратегиялық бизнес-бірліктер немесе ұйымдардағы деңгейлер арасындағы стратегиялық мақсаттарды үйлестіру мәселесі болып табылады. Бұл теңестіру процесі әр деңгей ұйымның жоғары және төменгі деңгейіне теңестірілетін индикаторлардың теңдестірілген деңгейі арқылы жүзеге асырылады. Деңгейлер арасындағы байланысты «жоғарыдан төменге» немесе «төменнен жоғарыға» схемасы арқылы жасауға болады. Деңгейлердің байланысы деңгейлер арасындағы негізгі мақсаттардың резонансын қамтамасыз етеді және туралау мен синергетикалық нәтижелерді қамтамасыз етеді. Зияткерлік капиталдың тиімді қаржылық емес көрсеткіштері қаржылық көрсеткіштерді толықтырады; ұйымды басқаруды жақсартуға бағытталған жаңа стратегияларды әзірлеу үшін кері байланыс механизмін қамтамасыз етеді [10]. Теңгерімді көрсеткіштер жүйесінің перспективасының иерархиясы келесі суретте көрсетілген (сурет 1).

Сурет 1-Теңгерімді көрсеткіштер жүйесінің перспективасының иерархиясы

Әрбір перспектива әдетте даму стратегиясында қолданылатын логикалық иерархия моделіне, яғни кірістерге, процестерге, шығыстарға және нәтижелерге қатысты. Каплан мен Нортон жасаған Теңгерімді көрсеткіштер жүйесінің төрт перспективасын бейімдеу [7,8] университет басшылығы коммерциялық ұйымның бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін қолданатын тиісті әдістерді қабылдауы керек деген есепке алынды. Жалпы, университеттің жоғары басшысы университеттің дамуы үшін белгілі бір стратегиялық тақырыптарды бақылай алды. Енгізу перспективаларының стратегиялық тақырыптары объектілерді, қызметкерлердің кәсібилігін, сондай-ақ жүйелер мен саясатты, процедуралар мен ұйымдастырушылық құрылымды қамтиды. Енгізу перспективасын дамыту процестің болашағын одан әрі жақсартады. Стратегиялық тақырыптар процестің болашағы академиялық атмосферадан, университетті тиімді басқарудан, университеттің әлеуметтік жауапкершілігінен, оқыту мен зерттеуден тұрады. Процесс тұрғысынан жақсы өнімділік көптеген мүдделі тараптарға, соның ішінде студенттерге, пайдаланушыларға, қауымдастыққа және серіктестерге пайда әкеледі. Өндіріс перспективасының стратегиялық тақырыбы көптеген мүдделі тараптар үшін құндылықтың көрінісі болып табылады. Каплан мен Нортонның [9] айтуынша, стратегия-бұл гипотезалар жиынтығы. Бұл стратегияларды іске асыруға дейін, дәл кезінде және одан кейін сынауға мүмкіндік береді. Өзгерту бастамасы оңай болады, өйткені тиімділік көрсеткіштері арасындағы себеп-салдарлық байланысты түсіндіруге және егжей-тегжейлі зерттеуге болады. Университеттің одан ары өркендеп дамуы үшін әр перспективаға сәйкес стратегиялық жоспар құрылуы қажет. Құрылған стратегиялық жоспар бойынша нақты және нәтижелі жұмыстардың жасалуын тиімді түрде басқарып және бақылап отыратын кәсіби басшы мен менеджерлер қажет. Қорытындылай келе қазіргі уақытта жоғары оқу орындары сапаны арттыруға мүдделі екені барлығымызға мәлім. Институционалдық әлеуетті құру және жоғары оқу орындарының сапасын арттыру кезінде ескеру қажет ең маңызды құрамдас бөліктердің бірі зияткерлік капитал болып табылады. Осы уақытқа дейін көптеген зерттеулер мен тәжірибелер құндылықты арттыру және өнімділікті арттыру үшін университеттерге интеллектуалдық капиталды бағалау және басқару үшін жүргізілді. Осы бағалаулардың арасында ТКЖ де бар. Білім беру мекемесінде ТКЖ қолдану оқытушылар мен басшылықтың бірге жұмыс істеулерін талап етеді. Ол жоғарыдан төменге қарай иерархияда саясатты әзірлеуге және іске асыруға жауапты аға қызметкерлерден басталады. Сайып келгенде, ТКЖ енгізу қызметкерлердің кері байланысы мен тиісті функциялар арасындағы байланысты қамтитын себеп-салдарлық байланыс жасайды. Жоғары оқу орындарында ТКЖ қолдану кезінде мақсаттар мен міндеттерден бастау және ТКЖ төрт көзқарасының әрқайсысы үшін өлшемдер мен көрсеткіштерді анықтау қажет. ТКЖ төрт перспективасына сәйкес ескерілуі керек көрсеткіштер студенттердің оқыту стиліне, оқу сапасына, оқытушының кері байланыс сапасына, оқытушылардан алатын инфрақұрылымдық мүмкіндіктерге және академиялық көшбасшының тиімділік деңгейіне қанағаттануын көрсетеді. Академиялық көшбасшылар университеттің қаржылық перспективасына қол жеткізетін оқыту мен оқыту перспективаларын жақсарту үшін тиімді ішкі процесті қолдана отырып, мүдделі тараптардың көзқарасын орнатуға және нығайтуға жауап береді.

Қорытынды

ЖОО зияткерлік капиталды бағалаудың бірден бір әдісі ретінде ТКЖ бірнеше алдыңғы қатарлы университеттерде енгізіліп, тәжірибеден өткізілген. Атап айтсақ: Лос-Анджелестегі Калифорния университеті, Индиана университеті, Эдинбург университеті, Карлтон университеті және т.б. Теңгерімді көрсеткіштер жүйесінің артықшылығы мынада, менеджерлерге негізгі стратегиялық мәселелерге назар аударуды ұсына отырып, ол қызмет көрсеткіштерінің жалпы санын азайтуға мүмкіндік береді, сонымен қатар ұйымды басқару ерекшеліктерін ескереді.

Теңгерімді көрсеткіштер жүйесі университеттің көзқарасы, миссиясы, стратегиясы мен операциялық қызметін мақсаттар мен міндеттерді көрсетумен, сондай-ақ қызмет нәтижелерін бағалаумен байланыстыратын маңызды құрал бола алады. ТКЖ университеттерге енгізудің негізгі себептері:

- маңызды басқару құралы ретінде қарастырылады;
- академиялық бағдарлама мен жоспарлау процестерін бағалауға мүмкіндік береді;
- бұл тек өнімділікті бақылау емес, басқарудың маңыздылығын арттыру құралы.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Sutherland, T. (2000). *Designing and implementing an academic scorecard. Accounting Education News*, 11-13.
2. Cullen, J., Joyce, J., Hassall, T., & Broadbent, M. (2003). *Quality in higher education: From monitoring to management. Quality Assurance in Education*, 11(1), 5-14.
3. Sutherland, T. (2000). *Designing and implementing an academic scorecard. Accounting Education News*, 11-13.
4. Chang, O.H., Chow, C.W. (1999). "The Balanced Scorecard: A Potential Tool for Supporting Change and Continuous Improvement in Accounting Education", *Issues in Accounting Education*, Vol. 14, No. 3, pp. 395-412.
5. Edvinsson L. *Managing Intellectual Capital. QFINANCE. P. 1-4. URL: http://www.qfinance.com.*
6. Sveiby, Karl-Erik (2001). "A Knowledge-based Theory of the Firm To guide Strategy Formulation", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. 2, No. 4.
7. Kaplan, Robert S. and Norton, David P. (1992). "The Balanced Scorecard", *Harvard Business Review*, Jan-Feb. pp.71-79.
8. Kaplan, Robert S. and Norton, David P. (1993). "Putting the Balanced Scorecard to Work", *Harvard Business Review*, pp.134-147.
9. Kaplan, Robert S. and Norton, David P., (1996). "Linking the Balanced Scorecard to Strategy", *California Management Review*, Vol.39 No.1, , pp.53-79.
10. Holmen, J., (2005). "Intellectual Capital Reporting", *Management Accounting Quarterly*, 6(4), - pp. 1-9.

FTAMP 11.01.29

<https://doi.org/10.51889/2020-4.1728-8940.26>

А.У. Нусипова *

Абай атындағы ҚазҰПУ PhD докторанты,
Алматы қ., Қазақстан

КАРАНТИН АҚПАРАТТЫҚ ҚАУІПСІЗДІККЕ ҚАЛАЙ ӘСЕР ЕТТІ: САЯСАТТАНУЛЫҚ ТАЛДАУ

Аңдатпа

Өткен жылдың аяғынан бастап жаңа COVID-19 инфекциясы адам өмірінің әртүрлі салаларына, соның ішінде заманауи технологиялық құрылымға бұрын-соңды болмаған әсерін тигізді. Жаһандық жағымсыз факторлардың арасында денсаулыққа қатысты қиындықтар да, киберқауіпсіздік мәселелері де атап өтілді.

COVID-19 жаңа пандемиясы пайда болысымен әлем қашықтан қол жетімділіктің қауіпсіздігі проблемаларын объективті және субъективті себептермен анықтай бастады. Бір жағынан, Интернетке үйден кіру нүктесі қауіпсіздік тұрғысынан қиын емес, екінші жағынан, карантинге өту күтпеген